

ZIARUL LUI VASILE COROBAN „VIAȚA UNIVERSITARĂ”

Renumitul critic și istoric literar, doctor habilitat în filologie Vasile Coroban în anii de studenție la Facultatea de Drept a Universității din Iași s-a remarcat nu numai prin cunoștințe profunde la materiile juridice, dar și prin editarea ziarului „VIAȚA UNIVERSITARĂ”.

Anterior, în anii 1922-1929, Vasile Coroban a profitat de avantajul de a-și face studiile la Liceul de băieți „Ion Creangă” din Bălți. Descendent dintr-o familie modestă de plugari din comuna Camenca județul Bălți, rămâne orfan de tată după terminarea școlii primare la numai 12 ani. I-a fost greu să se mențină în rândurile liceenilor, dar a știut să se impună ca un elev activ. Fiind influențat de idei socialiste, adeseori își manifesta printre elevi firea sa neîmpăcată prin opinii neordinare față de problemele sociale ale societății. Având o pasiune deosebită pentru lectură Direcția liceului i-a încredințat în cursul superior funcția de bibliotecar la Internatul „Vatra școlii”.

Bacalaureatul (din opt probe) l-a susținut la Bălți în sesiunea din iunie 1929, avându-l ca președinte al comisiei de examinare pe Constantin Brătescu, profesor universitar în geografie, membru corespondent al Academiei Române.

Din 174 candidați înscriși (de la Liceele „Ion Creangă” și „Domnița Ileana” din Bălți, „A.D. Xenopol”, „Domnița Ruxandra” și Tehnic Agricol din Soroca) s-au prezentat 146, dintre care la examenele în scris (la limba română și limba latină) au reușit 90, iar din aceștia la examenele orale (la română, franceză, latină, istorie, geografie și științele naturale) au trecut cu succes numai 58¹. Din cei 70 candidați înscriși de la Liceul „Ion Creangă” din Bălți s-au prezentat 62, dintre care la examenele în scris au reușit 43². Din aceștia examenele orale le-au susținut 29³, exact jumătate din numărul total al candidaților reușiți.

Primul examen Vasile Coroban l-a avut la 27 iunie 1929 la limba română (în scris), având subiectul „Nuvela în literatura română”⁴. Cele mai bune note le-a luat la limba franceză – 9 și la istorie – 8. La română (scris) – 7, la română (oral) – 7 și la științele naturale – 7⁵. În lista clasificării Vasile Coroban s-a plasat pe locul 10 din 58 candidați reușiți cu media 6,50⁶.

După absolvirea liceului Vasile Coroban a studiat doi ani la Facultatea de matematică a Universității din Cernăuți (1929-1931). Situația materială precară l-a făcut să-și întrerupă studiile în matematică. În pofida acestei situații, Vasile Coroban dorea nespuse de mult să-și continue studiile. A reușit să se înscrie în octombrie 1931 la Facultatea de Drept a Universității din Iași, obținând aprobarea cererii de a fi scutit de taxa pentru studii în primul curs 1931-1932⁷.

Era mândru că va studia la Universitatea din Iași, unde după Constantin Stere și Pan Halippa au studiat cu ardoare multe generații de studenți din Basarabia. A avut profesori renumiți: Traian Ionașcu (dreptul civil), N.T. Buznea (dreptul penal), Nicolai Dașcovici (dreptul constituțional), Petru Dragomirescu (dreptul comercial), Alfred Juvară (dreptul constituțional), Ilie Popescu-Spinei (dreptul roman), Gheorghe Zane (economie politică și finanțe)⁸.

La majoritatea materiilor studentul Vasile Coroban (cu matricola nr. 167) a demonstrat cunoștințe foarte bune⁹. De exemplu, a luat nota 10 la examenele: dreptul constituțional, dreptul roman – la 8 martie 1935, dreptul constituțional – la 5 noiembrie 1935¹⁰; nota 12 la examenele de licență: procedura civilă, economie politică, dreptul internațional, dreptul administrativ, dreptul comercial¹¹, în sesiunea ianuarie-februarie 1938; istoria dreptului, dreptul internațional – în sesiunea februarie 1939¹²...

Concomitent Iașul, unul din cele mai importante centre de cultură din România, oferea tânărului student posibilități nelimitate de afirmare

Anii de studii universitare ai viitorului savant au coincis cu criza economică mondială (1929-1933), de pe urma căreia au avut de suferit și mulți studenți din România, îndeosebi cei săraci. Impus de situație, Vasile Coroban a fost nevoit să depună cereri către Decanat de a fi scutit de taxă și pentru anul II de studii 1932-1933, la fel și pentru anul III 1933-1934, însă nu i s-a dat aprobare¹³. Aceste și alte împrejurări l-au determinat pe Vasile Coroban să se implice, împreună cu alți camarazi, în editarea unui ziar, care să apere interesele studenților. Ziarul a fost intitulat „*Viața universitară*”. Primul număr a apărut la 22 octombrie 1932, fiind cules la Tipografia „Opinia” din Iași situată pe strada Al. Lăpușneanu nr. 37. Vizavi de această adresă din subsolul ziarului figura numele *Vasile Coroban* cu funcția de *girant responsabil*¹⁴.

Ziarul apărea bilunar, având patru pagini și o ținută tipografică atractivă. Această interesantă publicație, probabil, a fost autorizată, fiind oferită publicului spre vânzare, în primul rând studenților, la prețul 3 lei exemplarul.

„Viața universitară” a fost o publicație de stînga, dar nu comunistă, fiind în mare parte un ziar antifascist. Deși încă în anii de liceu Vasile Coroban a fost afectat de unele dogme marxiste, în realitate nu a fost adeptul ideologiei comuniste. Ziarul aborda problemele sociale ale studenților nevoiași și condamna vehement fascismul. În editorialul „*Cuvânt înainte*” au fost formulate obiectivele ziarului.

„Publicația noastră, se sublinia în memorabilul articol, are un caracter studentesc, avînd deci menirea să constituie în primul loc un îndreptar dezinteresat și serios pentru tinerimea universitară. ... Prin noi va răsună glasul intereselor legitime ale majorității studentești.

Ne vom deda unei continue și minuțioase analize a problemelor universitare, vom păstra neînterupt contactul cu nevoile de toate zilele ale studențimii, vom indica soluțiile cele mai potrivite pentru apărarea sau cîștigarea revendicărilor economice ale studenților săraci. Vom organiza și vom patrona luptele studențimii nevoiașe pentru salvagardarea intereselor ei materiale... *Aceasta în primul rînd.*

Nu vom uita însă nici nevoile spirituale ale studențimii și ne vom strădui să devenim pentru tineretul universitar o călăuză morală sinceră și devotată”¹⁵.

În prima pagină a fost inserat și un mesaj al ziarului către studenții proaspăt înmatriculați în octombrie 1932 intitulat „*Către cei noi veniți*”¹⁶, cu scopul de a le apăra interesele sociale și a-i proteja de pericolul fascismului.

În primul număr s-a publicat o serie de materiale, care reflectau prin exemple și date concludente situația studenților: „*Situația studenților de la Universitatea din Iași*”, „*Situația de la Facultatea de Medicină*”, „*Studențimea și statul*”¹⁷.

De rînd cu aceste materiale, în pagina a doua se contura și articolul studentului Vasile Coroban „*Pe marginea unui Congres studentesc*”. Spre deosebire de alți autori, care-și semnau materialele, din motive lesne de înțeles, cu pseudonime, Vasile Coroban și-a semnat articolul cu numele său adevărat. În articolul nominalizat se aducea la cunoștință, că în vara anului 1932 la Bălți a avut loc un congres al studenților, convocat din inițiativa Cercului studenților din județul Bălți din cadrul Universității din Iași, „la care au luat parte tinerele vlăstare ale județului și orașului din toate centrele universitare”¹⁸. La acest congres, la care a participat, probabil, și autorul articolului menționat, s-au discutat diverse probleme sociale și culturale ale studenților.

Pagina a treia sub genericul *Literatură, Știință, Artă* a fost, în mare parte, consacrată scriitorului Maxim Gorki, aflat în viață la acea vreme. Publicarea lucrării lui M. Gorki „*Omul vechi și omul nou*” arată cât de mult era influențat și Vasile Coroban de propaganda sovietică eronată despre modul de viață din URSS¹⁹.

În ultima pagină au fost publicate două materiale închinare teme pericoulului fascismului și războiului: „*Ancheta „Vieții universitare” asupra fascismului*” cuprinde răspunsurile profesorului universitar român Petre Constantinescu-Iași la întrebările ziarului în problema fascismului²⁰ și articolul „*Ștefan Zweig și războiul*”²¹. Tot aici găsim și rubrica „*Știri*”.

Prin editarea ziarului „*Viața universitară*” studentul Vasile Coroban și-a demonstrat atât calități combative de apărător al intereselor celor nevoiași, în cazul dat al studenților, de luptător antifascist, cât și cele publicistice.

Conform unor date au apărut 4 sau 5 numere²², după care ziarul a fost interzis, fiind considerat periculos pentru ordinea publică. A fost intentat un dosar penal precăutat în 1936 de către Tribunalul din Huși²³. Studentul Vasile Coroban, fondator al ziarului „*Viața universitară*”, s-a ales cu 6 luni de detenție, pedeapsă pe care a ispășit-o în câteva închisori²⁴.

Deși în anii de studii s-a remarcat prin rezultate bune și foarte bune, aceste și alte împrejurări l-au făcut să susțină licența în drept destul de modest abia în februarie 1939²⁵.

Din motive necunoscute V. Coroban nu a funcționat în calitate de jurist. În primii ani de ocupație sovietică 1940-1941 și 1944-1947 a practicat publicistica. Din decembrie 1947 a activat ca cercetător științific (din 1969 – șef al Sectorului de Teorie a Literaturii) în cadrul Institutului de Limbă și Literatură al Academiei de Științe a RSS Moldovenești. În 1954 devine membru al Uniunii Scriitorilor.

În anii 1947-1959 s-a remarcat plenar ca profesor prin cursurile memorabile de literatură veche, modernă și contemporane la Universitatea de Stat din Chișinău. În 1958 a susținut teza de doctor în filologie, iar în 1978 și a tezei de doctor habilitat în filologie.

Cercetările istorico-literare ale lui Vasile Coroban cuprind literatura română veche, clasică și contemporană și, parțial, literatura universală. Din scrierile sale de referință despre literatura română veche și cea clasică menționăm: „*Cronica Ion Neculce. Viața și opera*” (1956), „*Vasile Alecsandri. Viața și opera*” (1957), „*Dimitrie Cantemir – scriitor umanist*” (1973)...

Literatura contemporană din Moldova (din stânga Prutului) a fost analizată în renumita lucrare „*Romanul moldovenesc contemporan*” (1969, ediția întâi; 1974, ediția a doua), care „rămâne și astăzi cea mai remarcabilă realizare a criticii moldovenești contemporane”²⁶, și într-o serie de studii critice: „*Studii și articole de critică literară*” (1959), „*Studii de teorie a literaturii*” (1979), „*Studii, eseuri, recenzii*” (1980), „*Scrieri alese*” (1983)...

Opera literară a marelui cărturar Vasile Coroban a fost în repetate rânduri înalt apreciată în diverse studii semnate de către colegi de breaslă, specialiști

consacrați din domeniul literaturii, de foști discipoli, scriitori, fiind cu prisosință evocate și calitățile sale excepționale ca Om, Profesor și Savant, care au făcut din numele său legendă. Punctăm doar câteva aprecieri ale contemporanilor săi:

– Nicolae Corlăteanu, profesor universitar, academician: „generații întregi de licențiați ai USM au fost ... discipoli ai profesorului cu literă mare, care a fost și rămâne neuitatul Vasile Coroban, iertându-i toate slăbiciunile”²⁷.

– Ion Druță, scriitor, academician: „a fost ... unul din cei mai dotați cărturari ai noștri, un critic înzestrat cu o rară intuiție, un sânguincios cercetător al scrisului literar, un savant fundamental al proceselor literare și culturale în genere”²⁸.

– Constantin Popovici, academician: „Dacă ar fi fost puse la cântar adevăratele merite, Coroban ar fi trebuit să fie între primii membri ai Academiei”²⁹.

Opera lui Vasile Coroban va dăinui peste vremuri ca una din cele mai reprezentative realizări ale culturii românești din Republica Moldova.

Note:

1. Arhivele Naționale ale României, Fondul Ministerul Instrucțiunii, dosarul 461/1929, f. 4, 5, 8, 29, 35.
2. Ibidem, f. 29.
3. Ibidem, f. 3, 35.
4. Ibidem, f. 26.
5. Ibidem, f. 16, 17.
6. Ibidem, f. 35.
7. Direcția Județeană Iași a Arhivelor Naționale ale României. Fondul Facultatea Drept, Licențiați 1939, dos. 91/1939, f. 30
8. Ibidem, f. 1-12; dos. 189/1931-1936 f. 785, 820, 937; dos. 161/1936-1942, f. 25.
9. Ibidem.
10. Ibidem, dos. 189/1931-1936, f. 785, 820, 937.
11. Ibidem, dos. 261/1938, f. 24, 28, 31, 32, 36, 45; dos. 263/1938, f. 61.
12. Ibidem, dos. 263/1938, f. 65, 69.
13. Ibidem, dos. 91/1939, f. 24, 38, 39.
14. Viața universitară, 22 octombrie 1932.
15. Ibidem.
16. Ibidem.
17. Ibidem.
18. Ibidem.
19. Ibidem.
20. Ibidem.
21. Ibidem (Zweig Ștefan (1881-1942), scriitor austriac – n.n.).
22. Am cercetat doar primul număr al ziarului „Viața universitară”, celelalte numere nu le-am descoperit – n.n.
23. Limba Română, nr. 6-12, 2000, p. 105 (Vezi Note autobiografice ale lui V. Coroban – n.n.).

24. Ibidem; Arhiva Universității de Stat din Chișinău. Fondul nr. 1, inv. 5, dos. 294, f. 5.
25. Direcția Județeană a Arhivelor Naționale ale României. Fondul Rectoratul Universității din Iași, dos. 1935/1939, f. 37.
26. Anatol Gavrilov, Curajul opiniei personale. *Limba Română*, nr. 6-12, 2000, p. 112.
27. Nicolae Corlăteanu, Discipoli credincioși. *Limba Română*, nr. 6-12, 2000, p. 116.
28. Ion Druță, Vasile Coroban. Replica, paharul și onoarea. *Săptămâna*, 5, octombrie, 2007, p. 11.
29. Constantin Popovici. Cu Vasile Coroban împreună. *Limba Română*, nr. 6-12, 2000, p. 115.